

Beliren Yetişkinlikte Romantik İlişki Kalitesi ile Bağlanma İlişkisinde Psikolojik İhtiyaçlar ve Zedelenmiş Otonominin Aracı Etkisi *

The Mediator Effects Of Psychological Needs And Impaired Autonomous Between Attachment Relationship And Quality of Relationships in Emerging Adulthood

Dr. Hasan EŞİCİ **
Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY ***

Öz:

Bu araştırmanın amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin erken dönem uyumsuz şemalarından zedelenmiş otonomi şema alanının, bağlanma biçimleri ile psikolojik ihtiyaç doyumlarının, romantik ilişki kalitesi üzerindeki etkilerinin araştırılmasıdır. Araştırmanın çalışma grubu 18-25 yaşları arasında yer alan, beliren yetişkinlik dönemindeki 327 kız, 134 erkek olmak üzere toplam 461 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal, 2005), Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3 (Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır, 2009), Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (Eşici, 2014) ve Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği (Eşici, 2014) kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS 21 ve AMOS 18 paket programları kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; bağlanma, romantik ilişki kalitesiyle doğrudan ve zedelenmiş otonomi şema alanı ve psikolojik ihtiyaçlar üzerinden dolaylı olarak, zedelenmiş otonomi şema alanı, romantik ilişki kalitesiyle doğrudan ve psikolojik

* Bu makale "Romantik İlişki Kalitesinin Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Bağlanma Ve Psikolojik İhtiyaçlar Açısından İncelenmesi" Adlı Doktora Tezinden Üretilmiştir.

** Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Gaziantep, Türkiye, hasan.esici@hku.edu.tr, 0000-0003-3659-3074.

*** Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Gaziantep, Türkiye, yasar.ozbay@hku.edu.tr, 0000-0001-9355-8238.

Çalışmanın yapıldığı dönemde Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından etik kurul onayı zorunlu olmadığı için bu çalışma kapsamında onay alınmamıştır.

ihtiyaçlar üzerinden dolaylı olarak ve psikolojik ihtiyaçlar, romantik iliŐki kalitesiyle doğrudan iliŐkili olarak bulunmuŐtur. Elde edilen bulgular literatür çerçevesinde tartiŐılmıŐtır. Sonuç olarak bireylerin romantik iliŐki kalitesinin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma düzeyleri ile arasındaki iliŐkide erken dönem uyumsuz Őemalarından zedelenmiŐ otonominin aracılık etmesi biliŐsel açıdan bireyin değerlendirilmesi ile iliŐkili olabileceği dűŐünölmektedir. Yani bireyin biliŐsel yapılarındaki deęiŐimlerin veya olumsuz özelliklerin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma durumlarıyla iliŐkili olabileceği ve bu deęiŐim veya olumsuz özelliklerin ise bireylerin romantik iliŐki kalitesini negatif yönde etkileyebileceği dűŐünölmektedir.

Anahtar Sözcükler: Romantik İlişki Kalitesi, Psikolojik İhtiyaçlar, Zedelenmiş Otonomi, Bağlanma

Abstract:

The object of this research is to analyze the impacts of the university students' autonomous schema damaged by early maladaptive schemas in the period of emerging adulthood, attachment styles and psychological needs satisfaction over the quality of romantic relationship. The study group of the research consists of totally 461 university students including 327 female and 134 males in emerging adulthood's period between 18 and 25 ages. The Inventory of Experiences in Close Relationships-II (Selcuk et al., 2005), the Young Schema Questionnaire-Short Form 3 (Soygut, et al., 2009), the Psychological Needs Questionnaire (Esici, 2014) and the Romantic Relationship Quality Scale (Esici, 2014) have been used as data collection tools in the research. SPSS 21 and AMOS 18 packaged software have been used for collecting data. According to results obtained from the research; it was found that attachment is related with romantic relationship quality directly and through impaired autonomy schema and psychological needs indirectly, impaired autonomy schema is related with romantic relationship quality directly and through psychological needs indirectly and psychological needs are related with romantic relationship quality directly. The findings obtained have been discussed within the scope of literature. It is thought that autonomy damaged by early maladaptive schemas in the relationships between individuals' romantic relationship quality and the levels of anxiety and avoidant attachment have an intermediary, may be related with the individuals' evaluation cognitively. In other words, the changes or negative specifications in the cognitive structures of the individual may be related with the situations of anxiety and avoidant attachment, and this change or negative specifications are also thought to be able to affect individuals' romantic relationship quality negatively.

Key Words: Romantic Relationship Quality, Psychological Needs, Impaired Autonomy, Attachment

Giriş:

Günümüzde ergenlik geçmiş nesillere göre daha erken, yetişkinlik ise daha geç başlamaktadır (Arnett, 2000; 2004). Beliren yetişkinlik bir gelişim dönemi olarak ergenlik ile yetişkinlik arasındaki geçiş dönemini ifade etmekte ve 18-25 yaşları arasında kapsamaktadır (Arnett, 1994; 1998). Bu dönem ergenlik döneminden ve yetişkinliğin ilk dönemlerinden farklı olarak özel ve önemli gelişim dönemi olarak öne sürülmektedir (Fincham ve Cui, 2011). Arnett (2000, 2004) bu dönemi kimlik araştırmasının devam ettiği, istikrarsızlıkların olduğu, benliğe odaklanılan ve yetişkinliğin ilk yılları ile ergenlik döneminin arasındaki duyguların yaşandığı dönem olarak ifade etmektedir. Birçok insan bu zamanda kendisini artık ergen olarak hissetmediği gibi yetişkin olarak da görmemektedir. Fincham ve Cui (2011) beliren yetişkinlik kavramını onlu yaşların sonlarından yirmili yaşların ortasına kadar olan zamanı tanımlamak ve bazı araştırmaların çerçevesini oluşturmaya rehberlik etmek için kullanmaktadır. Türkiye’de son yıllarda yapılan çalışmalar beliren yetişkinlik kavramının Türk bilim adamlarının da ilgisini çektiğini göstermektedir (Atak ve Çok, 2010; Atak, 2011; Eryılmaz ve Atak, 2011; Eryılmaz ve Ercan, 2010, 2011; İlhan ve Özdemir, 2012; Parmaksız, 2008). Türkiye’de de beliren yetişkinlerin özelliklerini ortaya koymak ve kültürel anlamda farklarını belirlemek oldukça önemli görülmektedir.

Fincham ve Cui’ye (2011) göre beliren yetişkinlik döneminin önemli gelişim görevlerinden birisi romantik ilişkiye başlama ve sürdürmedir. Anne çocuk ilişkileri, arkadaşlıklar, romantik ilişkiler gibi var olan önemli ve sürekli yakın ilişkiler bebeklikten itibaren gelişmeye başlar ve yaşam boyu devam eder (Collins ve van Dulmen, 2006; Elder, 1985). Romantik ilişkilerde istikrarın, doyumun ve yakınlığın kurulması beliren yetişkinlerin gelişimleri ve evlilikleri için çok önemlidir. Fincham ve Cui (2011) romantik ilişkileri üç nedenden dolayı önemli görmektedir. Birinci olarak beliren yetişkinlikte romantik ilişkilerin başlatılması ve sürdürülmesi gelişim görevidir. İkinci olarak romantik ilişki gelişimi iyilik hali ve davranış düzenlemesi için önemlidir. Üçüncü olarak, romantik ilişkilerin yapısı gelecekteki ilişkileri ve yetişkinlikteki evlilik ilişkileri için iyi bir yordayıcıdır. Gelişimsel bakış açısına göre, Karney ve Bradbury (1995) evlilik problemleri için bazı risk faktörleri ve boşanmanın evlilik öncesi ilişkilerden yola çıkarak tanımlanabileceğini belirtmiştir. Romantik ilişkiyle ilgili tutumlar ve davranışlar, bireylerin evlilikteki tutum ve davranışlarını öngörmeye yardım edebilmektedir (Axinn ve Thornton, 1993).

Araştırmacılar tarafından romantik ilişki kavramının diğer boyutlarının yanında romantik ilişki kalitesinin de çalışılmasını önerilmektedir (Collins ve van Dulmen, 2006; Arnett, 2000; 2004). Romantik partnere sahip olmanın dostluk, yakınlık ve destek, arkadaşlık, sosyal statü gibi duygusal kazanımları ve karşı cinsiyet hakkında bir şeyler öğrenme gibi bilişsel kazanımları olabilmektedir (Feiring, 1996). Connolly ve Goldberg (1999) ergenlik romantik ilişkilerinde dört aşama tanımlamıştır. Bunlar aşık olma, fiziksel yakınlık olan romantik ilişkiler, duygusal yakınlık olan romantik ilişkiler ve bağlı romantik ilişkilerdir. Bağlı romantik ilişkiler ergenliğin sonlarında, uzun süreli, duygusal yakınlık ve yardımlaşmanın yaşandığı ilişkilere dir.

Romantik İlişkilerin Kalitesi

Aynı cinsiyetten bireylerin ilişkilerinin benzer bir şekilde romantik ilişkilerde yakınlık, dostluk ve destek kaynağı olarak görülür (Hartup, 1993; Lempers ve Clark-Lempers, 1993; Youniss ve Smollar; 1989). Bununla birlikte romantik ilişkilerin bazı fonksiyonları aynı cinsiyet arkadaşlıklardan ilişki kalitesi açısından farklılıklar göstermektedir (Zimmer-Gembeck, 2002).

Flört kavramı altı ve 11. sınıflar için rekreasyon, yakınlık ve saygınlık anlamına gelirken, üniversite öğrencileri için daha düşük düzeyde saygınlık ve başarı, daha yüksek düzeyde rekreasyon, yakınlık, dostluk ve sosyalleşme anlamına geldiği ifade edilmektedir (Roscoe, Diana ve Brooks, 1987). Shulman ve Kipnis (2001), romantik ilişkisi olan 40 genç yetişkin çiftin romantik ilişki kalitesini birinci sırada destek, güven ve beğenme, ikinci sırada kararlılık, üçüncü sırada arkadaşlık ve idealleştirme, son sırada problemler olarak algılamaktadır. Romantik ilişkilerin yüksek kalitesi, partnerlerin yakınlık, ilgi ve duygusal doyumunu belirtirken, buna karşılık romantik ilişkilerin düşük kalitesi ilişkilerde kızgınlık, gerginlik, açıkça ve yüksek düzeyde çatışma veya kontrol davranışları yaşamayı ifade etmektedir (Galliher ve ark., 1998).

İlişki kalitesinin önemli göstergelerinden birisi yakınlıktır (Clark ve Reis, 1988). İlişkilerinde yakınlığı yüksek düzeyde algılayanların, düşük düzeyde algılayanlara göre ilişki doyumlarının daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (Aron ve diğ., 1992). Romantik ilişkilerinde duygusal yakınlığı yüksek yaşayanların düşük yaşayanlara göre daha düzenli/kararlı bir ilişki yaşadıkları ve bu ilişkiyi sonlandırmayı daha az düşündükleri görülmektedir (Berscheid ve diğ., 1989). İlişkilerde destekleyicilik ve duygusal yakınlığın kalitesi bireylerin iyi oluşlarıyla ilişkili iken düşük kaliteli ilişkiler olumsuz durumlarla ilişkilidir (Berscheid ve Reis, 1998). Almanya'da yapılan boylamsal araştırmada (Seiffge-Krenke ve Lang, 2002) bireylerin orta ergenlikte yaşadıkları romantik ilişkinin kalitesi genç yetişkinliklerindeki romantik ilişkilerinde yaşadıkları bağlılık ile pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Diğer bazı çalışmalarda hem akran ağlarının geniş olması hem de akranlardan alınan sosyal destek ve yakınlık gibi faktörlerin romantik ilişki kalitesindeki farklılıklarla ilişkili olduğu bulunmuştur (Connolly ve Johnson, 1996; Taradash ve ark., 2001). Ebeveynleriyle ve akranlarıyla daha az ilişki kuran bireylerin, ergenlik döneminin sonlarına geldiklerinde romantik ilişkilerinde partnerleriyle fiziksel ve ilişkisel saldırganlık yaşadıkları görülmektedir (Linder, 2002; Linder, Crick ve Collins, 2002).

İlişkileri başlatma, sürdürme ve sonlandırma davranışları bakımından kadın ve erkekler arasında farklılıklar olabilmektedir. Erkeklerin, kadınlara oranla romantik yakınlığı daha rahat başlatabildikleri, aynı zamanda erkeklerin, davranışsal yakınlık, duygusal ve bilişsel yakınlık ve romantik sözelleştirme konularında kadınlara göre daha rahat oldukları görülmektedir (Eryılmaz ve Ercan, 2010). Romantik ilişkilerde cinsiyet farklılıkları konusundaki tartışmalar ve incelemelerde, Burleson (2005) duyguları açma, teşekkür etme ve partnerle samimiyet gibi her iki cinsiyetin tanımladığı temalar bakımından çok güçlü benzerlikler olduğunu öne sürmektedir. Hem kadın hem de erkekler arasında duygusal yönlü becerilerinin diğer becerilerine göre daha yüksek düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir (Griffiths ve Burleson, 1995). Aynı şekilde, romantik partnerle yakınlıklarıyla ilişkilerini tanımladıklarında ergen kızlar ve

erkeklerin kendini açma düzeylerinin ve duygularını açıklamalarının benzer düzeyde olduğu bulunmuştur (Shulman ve diğ., 1997).

Romantik İlişki ve Bağlanma

Bowlby bağlanmanın sadece bebeklikte veya çocuklukta değil, yaşam boyunca yeme-içme, cinsellik gibi önemli olduğunu ifade etmiştir (Ainsworth ve Bowlby, 1991). Bowlby, bağlanmanın birincil bakım verenden sonra diğerlerine de genellendiğini, bu şekilde yaşam boyu devam ettiğini belirtmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Hazan, Shaver, Hazan ve Bradshaw (1988) yetişkinlikteki bağlanma ile bebeklik ve çocukluk dönemindeki bağlanmanın önemli benzerlikleri olduğunu ifade etmişlerdir. Tıpkı bebeğin bakım verenin varlığında güvenlik hissetmesi gibi yetişkin de eş (partner) ulaşılabilir olduğunda kendini güvende hissetmektedir. Hazan ve Shaver (1987), Bowlby'nin bebekler ve çocuklarla ilgili bağlanma kuramını temel alarak, yetişkinlikte kurulan romantik ilişkilerde, bağlanma stillerinin etkisinin anlaşılabilirliğini düşünmüşlerdir. Strackert ve Bursik (2003) 17-28 yaşları arasında değişen üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stiline sahip olanlarla karşılaştırıldığında, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkilerinde ilişki doyumunun daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Romantik İlişki ve Psikolojik İhtiyaçlar

Psikolojik ihtiyaçlar ilişki yaşayan bireylerin birbirini anlaması ve ilişkilerinden uzun süreli doyum sağlaması için gereklidir (Glasser, 2003). Connolly ve Goldberg (1999) ise romantik ilişkilerin temelinde hem cinsel çekicilik hem de sosyal ve duygusal ihtiyaçların karşılanmasının yer aldığını ileri sürmektedir. Murray psikolojik kökenli gereksinimlerden bahsederken insanın yakın ilişki ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir (Burger, 2006). Bununla birlikte Abraham Maslow da ait olma ve sevgi ihtiyacını, fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan bireylerin bir süre sonra arkadaşları, bir sevgili veya eşe hatta çocuklara ihtiyaç duyacağını ifade ederek özetlemiştir (Burger, 2006). Benzer şekilde Alderfer (1969) de ilişki ihtiyacını dikkate alan bir diğer kuramcıdır. Öz belirleme kuramında da önemli bir yere sahip olan ilişki ihtiyacı, bireyin diğerleri tarafından anlaşılması, onlarla bağlantılı olma, destek alma ve verme ile birlikte zaman geçirme, faaliyette bulunma gayretlerini yansıtır (Deci ve Vansteenkiste, 2004; Ryan ve Powelson, 1991). İnsanın ilişki kurma, sevme-sevilme veya ait olma ihtiyacı ergenlik döneminde ve sonrasında karşı cinsle kurduğu romantik ilişkiye yönelmesine yardımcı olur. Glasser'a (1965) göre insanların hepsinde aynı psikolojik ve fizyolojik ihtiyaçları olduğu kabul edilmektedir. Bu araştırma kapsamında ele alınan psikolojik ihtiyaçlar Glasser (2003) tarafından ifade edilen ait olma, güç, özgürlük ve eğlence ihtiyaçlarıdır. Mishler ve Cherry (1999) bu psikolojik ihtiyaçları şu şekilde özetlemektedir. Ait olma; sevgi ve sosyal bağımlılık ihtiyacıdır. Güç; hayatımız üzerinde bir tür kontrol kurmayı başarmak için duyulan ihtiyaçtır. Özgürlük; kendi tercihlerimizi yapma, etrafta istediğimiz gibi dolaşma ya da bizi ilgilendiren şeylerin peşinden gitmeye duyulan ihtiyaçtır. Eğlence; oyun oynarken, bir şeyler üretmeyi öğrenirken ya da çözümler üretirken aldığımız basit zevklere duyulan ihtiyaçtır. Bireyin psikolojik ihtiyaçlarını başarılı bir şekilde gidermesi önemli olduğu için başarısızlık yaşayanlar pasifleşmektedir.

Romantik İlişki ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

Şemalar bireylerin bilgiyi algılama, düzenleme, işleme ve kullanmasına yardımcı eden varsayımsal bilişsel yapılarıdır (Burger, 2006). Erken dönem uyumsuz şemalar bireylerin gelişimlerinin erken dönemlerinde başlayan ve yaşamları boyunca tekrarlanan kendilik yıkıcı duygusal ve bilişsel örüntülerdir. Şemalar çocuklukta psikolojik ihtiyaçların karşılanmamasından kaynaklanır (Young ve ark., 2009). Young ve arkadaşları (2009) şemalar ile psikolojik ihtiyaçların ilişkisini ortaya koyan bir araştırma yapmalarına karşın psikolojik ihtiyaçların şema oluşumunda etkili bir dinamik olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ayrıca Glasser (2003) insanların ihtiyaçlarını gidermek için onların nitelik dünyaları olduğunu ve o dünyada ihtiyaçlarını gidermek için neler yapması gerektiğine ilişkin şemaları olduğundan bahsetmektedir. Young ve arkadaşları (2009) tarafından ortaya atılan şemalar ile Glasser (2003) tarafında ifade edilen nitelik dünyası birbiriyle örtüşen özelliklere sahiptir.

Erken dönem uyumsuz şemaların belli başlı özellikleri bulunmaktadır. Otomatik olarak ortaya çıkma, esnek olmayan ve temelde hayatta kalmaya yönelik yapısından dolayı değişime karşı dirençli, kendini tekrarlayıcı ve devamlı olmaları bu özelliklerden bazılarıdır (Riso ve ark., 2006). Bireylerin erken dönem uyumsuz şemaları ve romantik ilişkileri bağlanma kavramıyla oldukça ilişkilidir (Young ve diğ., 2009; Hazan ve Shaver, 1987). Bireyin davranışları bizzat şemanın bir parçası değil, bireyin bir şemaya tepki olarak uyumsuz davranışlar geliştirdiğini ileri sürmektedir. Şemaların çocuklukta belirli çekirdek duygusal ihtiyaçların karşılanmamasından kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bu temel ihtiyaçları 1) başkalarına güvenli bağlanma (güvenlik, istikrar, bakım ve benimseme), 2) özerklik, yetenek ve olumlu kimlik algısı, 3) ihtiyaç ve duyguları ifade özgürlüğü, 4) kendiliğindenlik ve rol yapma, 5) akılcı sınırlar ve özenetim olarak belirtmektedirler (Young ve diğ., 2009). Türkiye’de erken dönem uyumsuz şemalarla ilgili çok sınırlı çalışma bulunmaktadır. Çeri (2009) vajinismus tanısı alan hastalar ve eşleriyle normal grupların karşılaştırılması amacıyla yaptığı çalışmada güvensizlik / suistimal edilme, istenilmeme / yetersizlik, bağımlılık, iç içe geçme, fedakarlık, duyguların bastırılması ve kendini kontrolde yetersizlik şemaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Vajinismus tanısı almış bireylerin ifade edilen şema puanları normal gruba göre daha yüksek bulunmuştur. Kapçı ve Hamamcı (2010) erken dönem uyumsuz şemalar, psikolojik belirtilerle yüksek düzeyde ilişkili olduğunu belirtmektedir. Konukçu, Akkoyunlu ve Türkçapar (2013) depresyondaki kadınların iç içe geçmişlik/gelişmemiş benlik erken dönem uyumsuz şeması dışında tüm şema alanlarını kontrol grubundakilerden yüksek bulmuştur. İki grup arasındaki en büyük fark duygusal yoksunluk, karamsarlık, terk edilme ve kararsızlık ve de başarısızlık şemaları arasında bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda, tanı gruplarının normal bireylere göre daha yüksek düzeyde şema alanlarına sahip oldukları, psikolojik belirtiler, kaygı ve depresyon ile erken dönem uyumsuz şemalar arasında pozitif ilişki olduğu görülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şemaların evlilik ilişkileri veya romantik ilişkiler üzerindeki etkisine yönelik araştırmaların sınırlı olduğu gözlenmektedir. Oysaki şemaların hem oluşmasında hem de ortaya çıkmasında ilişkilerde yaşanan problemlerden etkilendiği bilinmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin erken dönem uyumsuz şemalarından zedelenmiş otonomi şema alanının, bağlanma biçimleri ile psikolojik ihtiyaç doyularının romantik ilişki kalitesi üzerindeki etkilerinin araştırılmasıdır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin erken dönem uyumsuz şemalarından zedelenmiş otonomi şema alanının, bağlanma biçimleri ile psikolojik ihtiyaç doyumlarının, romantik ilişki kalitesi üzerindeki etkilerinin araştırıldığı nedensel karşılaştırmalı bir çalışmadır. Nedensel karşılaştırmalı modele göre (Gall, Borg ve Gall, 1996; Fraenkel, Norman ve Hyun, 2012) var olan bir durum içinde araştırmanın müdahalesi olmadan değişkenler arasındaki ilişkiler neden sonuç etki bağlamında incelenmektedir.

Araştırmada öncelikle üniversite öğrencilerinin bağlanma, erken dönem uyumsuz şemalarından zedelenmiş otonomi şema alanının ve psikolojik ihtiyaçların doymu ile romantik ilişki kalitesi değişkenlerinin aralarındaki ilişkiler tespit edilmiştir. İkinci aşamada bağlanma biçimlerinin (kaygılı-kaçınmacı) erken dönem uyumsuz şemalarından zedelenmiş ve psikolojik ihtiyaçların doymu aracılığıyla romantik ilişki kalitesini ne düzeyde açıkladığı yapısal eşitlik modeliyle test edilmiştir. Modelde bağlanma biçimleri, erken dönem uyumsuz şemalarından zedelenmiş otonomi şema alanının ve psikolojik ihtiyaçların doymu exogen (bağımsız) değişkenler, romantik ilişki kalitesi ise endogen (bağımlı) değişken olarak tanımlanmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. En az üç aydır romantik ilişkisi bulunan üniversite öğrencileri araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışma grubu, 327 kız, 134 erkek olmak üzere toplam 461 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları 18-25 arasında değişmektedir. Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin yaş ortalaması $\bar{X} = 20.61$, ($ss=1.69$) erkek öğrencilerin yaş ortalaması $\bar{X} = 20.77$ ($ss=2.01$)'dir.

Veri Toplama Araçları

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II:

Fraley, Waller ve Brennan (2000) tarafından geliştirilen Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (Experience in Close Relationships - Revised), 18'i kaygı 18'i kaçınma boyutlarını ölçen toplam 36 maddeden oluşan 7'li likert tipi bir ölçektir. YİYE-II'nin Türkiye'deki standardizasyon çalışmaları Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal (2005) tarafından yapılmıştır. Buna göre; ölçekteki kaçınma boyutuna karşılık gelen birinci faktör toplam varyansın %21.36'sını, kaygı boyutuna karşılık gelen ikinci faktör ise toplam varyansın %16.33'ünü açıklamıştır. Yine bu çalışmada; YİYE-II'nin faktör yapısının incelenmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi de yapılmıştır. Modeldeki standartlaştırılmış faktör yükleri kaçınma boyutu için .56 ile .87 arasında, kaygı boyutu için .57 ile .80 arasında değişmektedir. Ayrıca kaygı ve kaçınma boyutlarını temsil eden iki gizil bileşen arasında .42 oranında yapısal bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3:

Jeffrey Young'ın Şema Terapi (1990, 2009) temelinde geliştirdiği kısa form Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır (2009) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Birinci düzeyde 14 faktör ikinci düzeyde 5 ana faktörlü yapıya sahiptir. Beş ana faktörlü yapıya ilişkin şema alanları ve uyumsuz şemalar şu şekilde ortaya çıkmıştır. Şema Alan 1 Zedelenmiş Otonomi: İç İç Geçme/Bağımlılık, Terk Edilme, Başarısızlık, Karamsarlık, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık. Şema Alan 2 Kopukluk: Duygusal Yoksunluk, Duyguları Bastırma, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Kusurluluk. Şema Alan 3 Yüksek Standartlar: Yüksek Standartlar, Onay Arayıcılık. Şema Alan 4 Zedelenmiş Sınırlar: Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim. Şema Alan 5 Diğeri Yönelimlilik: Kendini Feda, Cezalandırılma alanlarıdır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısının YŞÖ-KF3 alt ölçekleri için $\alpha = .63-.80$ arasında değiştiği görülmektedir.

Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği :

Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği bu araştırma kapsamında William Glasser'in seçim teorisi temel alınarak geliştirilmiştir. Beşli Likert tipindeki ölçek 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin KMO katsayısı .91, birinci faktör için açıklanan varyans %17.50, ikinci faktör için %9.13, üçüncü faktör için %9.28 ve dördüncü faktör için %12.30, toplam açıklanan varyans %48.21'dir. Alt faktörlerin isimleri sırasıyla Sevgi/Ait Olma, Güç, Özgürlük ve Eğlence olarak adlandırılmıştır. Faktörlere ait maddelerin faktör yükleri sırasıyla .64 ile .75, .38 ile .70, .55 ile .69, .45 ile .65 arasında değişmektedir. Ölçeğin dört faktörlü ölçme modeli için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sunucunda elde edilen uyum indeksleri sırasıyla; $\chi^2/sd = 2.03$, RMSEA=.05, RMR=.04, NFI=.83, CFI=.91, GFI=.90'dır. Güvenirlik için faktörlere ait Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı değerleri sırasıyla $\alpha = .87$, $\alpha = .69$, $\alpha = .66$ ve $\alpha = .76$ olarak bulunmuştur. Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin test tekrarına ilişkin kararlılık katsayılarının .66 ile .91 aralığında değiştiği görülmektedir.

Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği:

Bu araştırma kapsamında geliştirilen Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği, Fletcher, Simpson ve Thomas'ın (2000) romantik ilişki kalitesi ölçeğinde yer alan ilişki doyumu, bağlılık, güven, yakınlık, tutku ve sevgi alt boyutları temel alınarak geliştirilmiştir. Beşli Likert tipi ölçeğin 25 maddeye düşürülerek 6 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu analiz sonucunda KMO katsayısı .94, birinci faktör (ilişki doyumu) için açıklanan varyans %3.98, ikinci faktör (bağlılık) için %3.49, üçüncü faktör (güven) için %41.73, dördüncü faktör (yakınlık) için %3.31, beşinci faktör (tutku) için %11.12 ve altıncı faktör (sevgi) için %4.20 olarak bulunmuştur. Altı faktörün birlikte açıkladığı toplam varyans %67.83'dür. Faktörlere ait cronbach alpha güvenirlik katsayısı değerleri sırasıyla $\alpha = .87$, $\alpha = .87$, $\alpha = .81$, $\alpha = .72$, $\alpha = .86$ ve $\alpha = .83$ olarak bulunmuştur. Faktörlere ait maddelerin faktör yükleri sırasıyla .50 ile .82, .65 ile .83, .45 ile .68, .63 ile .88, .53 ile .88 ve .57 ile .84 arasında değişmektedir. Ölçeğin tanımlanmış olan altı faktörlü yapısının geçerliğini test etmek için AMOS 18 programı kullanılarak DFA ile incelenmiştir. DFA belirli değişkenlerin bir kuram temeline önceden belirlenmiş faktörlere dayalı bir ön beklentinin sınanmasına dayalıdır (Sümer, 2000, Schaumacker ve Lomax, 2010). Bu çalışmayla Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin Türk kültürüne özgü olarak geliştirilmesinde AFA ile birlikte DFA yöntemi kullanılmıştır. DFA sonucunda elde edilen $\chi^2/$

Doğrudan ilişkiler

Modele göre, psikolojik ihtiyaçların giderilmesi, romantik ilişki kalitesi puanlarında .97 ($\beta=.42$; $t= 4.89$; $p=.00$) puanlık artışa yol açmaktadır. Buna karşılık, zedelenmiş otonomi, romantik ilişki kalitesi puanlarında .12 ($\beta= .18$; $t=-2.93$; $p=.00$) puanlık bir azalmaya neden olmaktadır. Bununla birlikte kaygılı bağlanma, zedelenmiş otonomi puanlarında .33 ($\beta= .49$; $t=10.821$; $p=.00$) puanlık artışa neden olmaktadır. Kaçınmacı bağlanma, psikolojik ihtiyaçlar puanlarında .02 ($\beta= .10$; $t= -1.65$; $p=.10$) puanlık azalmaya, romantik ilişki kalitesinde .13 ($\beta= .29$; $t= 6.00$; $p=.00$) puanlık azalmaya, zedelenmiş otonomide ise .15 ($\beta= .21$; $t=4.90$; $p=.00$) puanlık artışa neden olmaktadır.

Standartlaştırılmış regresyon katsayılarının .10 olması düşük, .30 olması orta ve .50'den büyük olması yüksek düzeyde ilişkilerin olduğunu göstermektedir (Kline, 2011). Buna göre psikolojik ihtiyaçlar ve kaçınmacı bağlanma değişkenin romantik ilişki kalitesini orta düzeyde, zedelenmiş otonominin ise düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı yordadığı söylenebilir. Ayrıca kaygılı bağlanma ile zedelenmiş otonomi arasındaki ilişki yüksek düzeydedir. Kaçınmacı bağlanmanın psikolojik ihtiyaçlar ile arasındaki ilişki düşük düzeyde, zedelenmiş otonomi ile arasındaki ilişki orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre, romantik ilişki kalitesini kaçınmacı bağlanma, zedelenmiş otonomi ve psikolojik ihtiyaçlar anlamlı düzeyde yordamaktadır. Kaygılı bağlanmanın romantik ilişki kalitesini yordama düzeyi ise istatistiksel bakımdan anlamlı bulunmamıştır.

Dolaylı ilişkiler

Modelde görüldüğü gibi, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma ile romantik ilişki kalitesi arasındaki ilişkide zedelenmiş otonomi aracılığıyla dolaylı ilişkilerinin olduğu varsayılmıştır. Zedelenmiş otonomi gizil değişkeninin kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma ile romantik ilişki kalitesi arasındaki dolaylı etkisi sırasıyla -.04 ($\beta= -.09$) ve -.02 ($\beta= -.04$)'dir. Psikolojik ihtiyaçlar gizil değişkeninin zedelenmiş otonomi ile romantik ilişki kalitesi arasındaki dolaylı etkisi -.08 ($\beta= -.11$)'dir.

Aracı değişken etkileri Sobel testi ile gerçekleştirilmiştir. Sobel test puanları kaygılı bağlanma ile romantik ilişki kalitesi ilişkisinde zedelenmiş otonomi için -2.89, $p=.002$; kaçınmacı bağlanma ile romantik ilişki kalitesi ilişkisinde zedelenmiş otonomi için -2.57, $p=.005$ ve zedelenmiş otonomi ile romantik ilişki kalitesi ilişkisinde psikolojik ihtiyaçlar için 2.66, $p=.003$ 'tür. Bu sonuçlara göre kaygılı bağlanma ile romantik ilişki kalitesi ilişkisinde zedelenmiş otonomi, kaçınmacı bağlanma ile romantik ilişki kalitesi ilişkisinde de zedelenmiş otonominin, zedelenmiş otonomi ile romantik ilişki kalitesi ilişkisinde psikolojik ihtiyaçların aracı değişken oldukları söylenebilir. Bununla birlikte, standartlaştırılmış regresyon katsayıları göz önünde bulundurulduğunda anlamlı bulunan dolaylı ilişkilerin düşük düzeyde kaldığı söylenebilir.

Toplam ilişkiler

Kaçınmacı bağlanma ile romantik ilişki kalitesi arasındaki toplam yol (path) ilişki katsayısı -.15 ($\beta= -.33$); kaygılı bağlanmanın -.05 ($\beta= -.11$) zedelenmiş otonominin -.20 ($\beta= -.29$), psikolojik ihtiyaçların .97 ($\beta= .42$)'dir. Standartlaştırılmış toplam ilişkiler (β

katsayıları) karşılaştırıldığında, romantik ilişki kalitesi üzerinde diğer yordayıcılara göre psikolojik ihtiyaçların en etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca sırasıyla kaçınmacı bağlanma, zedelenmiş otonomi, kaygılı bağlanmanın da romantik ilişki kalitesinin yordayıcısı olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE YORUM

Bağlanma, romantik ilişki kalitesiyle doğrudan ve zedelenmiş otonomi şema alanı ve psikolojik ihtiyaçlar üzerinden dolaylı olarak ilişkilidir. Zedelenmiş otonomi şema alanı, romantik ilişki kalitesiyle doğrudan ve psikolojik ihtiyaçlar üzerinden dolaylı olarak ilişkilidir. Psikolojik ihtiyaçlar, romantik ilişki kalitesiyle doğrudan ilişkilidir.

Bu araştırmanın bulgularına göre psikolojik ihtiyaçlar romantik ilişki kalitesini pozitif yönde yordamaktadır. Ayrıca bu araştırma sonuçlarına göre romantik ilişki kalitesinin en güçlü yordayıcısı psikolojik ihtiyaçlar bulunmuştur. Glasser (2003) psikolojik ihtiyaçların ilişki yaşayan bireylerin birbirini anlaması ve ilişkilerinden uzun süreli doyum sağlaması için gerekli olduğunu öne sürmüştür. Connolly ve Goldberg (1999) romantik ilişkilerin temelinde sosyal ve duygusal ihtiyaçların karşılanması yer aldığını ileri sürmektedir. Baumeister ve Leary'e (1995) insanlar az sayıda, kalıcı, olumlu ve anlamlı kişilerarası ilişkiler geliştirmek ve sürdürmek için yaygın bir güdüye sahip olduklarını belirtmektedir. Ayrıca yüksek kaliteli ilişkilerde yakınlık, ilgi ve duygusal ihtiyaçların doyumuna da oldukça yüksek olmaktadır. Yani bir romantik ilişki kalitesi o ilişkide bireyin psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma düzeyiyle yakından ilişkili görülmektedir (Galliher, Welsh, Rostosky ve Kawaguchi, 1998). Le ve Agnew (2001) yaptığı araştırmada romantik ilişki yaşayan bireylerin ilişki ihtiyaçlarını karşılama düzeyleri ile pozitif duyguları arasında pozitif ilişki, negatif duyguları ile arasında negatif ilişki bulmuştur. Ait olma ihtiyacını karşılayabilen birey ilişkilerinde duygusal doyum yaşayabilmektedir. Clark ve Reis'e (1988) göre ilişki kalitesinin en önemli göstergelerinden birisi ise yakınlıktır. Aron ve arkadaşları (1992) araştırmasında ilişkilerinde yakınlığı yüksek düzeyde algılayanların, ilişkilerinde yakınlığı düşük düzeyde algılayanlara göre ilişkilerindeki doyumlarının daha yüksek düzeyde olduğunu bulmuştur. Berscheid ve arkadaşları (1989) da benzer şekilde romantik ilişkilerinde duygusal yakınlığı yüksek yaşayanların düşük yaşayanlara göre daha düzenli/kararlı bir ilişki yaşadıkları ve bu ilişkiyi sonlandırmayı daha az düşündükleri görülmektedir. Teorisyenlerin ve araştırmacıların özellikle bireylerin ilişki kurarak giderebilecekleri psikolojik ihtiyaçları olduklarını vurguladıkları görülmektedir. Aynı zamanda psikolojik ihtiyaçlarını giderirken de ilişkilerinin kalitesinin artacağını öngörmüşlerdir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre zedelenmiş otonomi şema alanı romantik ilişki kalitesini negatif yönde yordamaktadır. Young'a (2003) göre zedelenmiş otonomi şemasına sahip bireyler çocukken ebeveynleri onlar için her şeyi yapmış, onları gereğinden fazla korumuştur yada tam tersi onlara hiç bakmamışlardır, ilgilenmemişlerdir. Çoğu kez ebeveynleri özgüvenlerine zarar vermişlerdir. Dolayısıyla bu kişiler kendi kimliklerini oluşturamamakta ve gerekli becerileri kazanamamaktadırlar. Zedelenmiş otonomi alanı iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, başarısızlık, karamsarlık ve tehditler karşısında dayanıksızlık şemalarından oluşmaktadır. Dumitrescu ve Rusu (2012) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarında da erken dönem uyumsuz şemaların düzeyi arttıkça bireylerin ilişkilerinden elde

ettikleri doyumun azaldığı görülmektedir. Ayrıca Konukçu ve arkadaşları (2013) çalışmasında depresyondaki bireylerin iç içe geçme şeması dışındaki tüm şemalara ilişkin puanlarının kontrol grubundan yüksek olduğunu bulmuştur. Kastro (1998) evli bireyler üzerinde yaptığı araştırmasında eşlerden birinin depresyonda olmasının evlilikte uyumu olumsuz yönde etkilediğini bulmuştur. Bu iki araştırmanın sonuçları birlikte değerlendirildiğinde zedelenmiş otonominin romantik ilişki kalitesini negatif yönde yordaması bu araştırmaların sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir.

Araştırma sonuçlarında kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma ile romantik ilişki kalitesi ilişkisinde zedelenmiş otonomi şema alanı aracı değişken olarak bulunmuştur. Bağlanma ve romantik ilişki kalitesi arasında erken dönem uyumsuz şema alanlarından zedelenmiş otonominin aracı değişken olarak işlevde bulunması bilişsel yapılar ile bağlanma ve ilişki doyumunu etkileyen bilişsel özelliklere değinilmesini zorunlu kılmaktadır. Öyle ki bilişsel özellikler bireylerin yaşantılarında karşılaştıkları durumlarla veya deneyimleriyle ilgili algılarını oldukça etkileyebilmekte, hatta birçok durumu çarpıtarak olduğundan farklı algılamasına neden olabilmektedir (Beck, 2001). Dağ ve Gülüm (2013) kaygılı ve kaçınmacı bağlanma ile psikolojik belirtiler (sosyal kaygı, depresyon ve obsesif kompulsif bozukluk) arasında bazı bilişsel yapıların aracı etkisi olduğunu bulmuşlardır. Yaka (2011) ve Çeri (2009) kaygılı ve kaçınmacı bağlanma ile zedelenmiş otonomi şema alanında yer alan şemaların ilişkili olduğunu hatta diğer şema alanlarında yer alan bazı şemalarla dahi ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Young (2009) bağlanma ile uyumsuz şemaların oldukça ilişkili olduğunu, birbirine benzeyen yapılardan beslendiklerini, bağlanma sorunlarının erken dönem uyumsuz şemaların oluşmasına veya güçlenmesine katkı sağlayacağını ifade etmiştir. Bu anlamda bu araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda kaygılı ve kaçınmacı bağlanma ile romantik ilişki kalitesi arasındaki ilişkide zedelenmiş otonomi şema alanının aracı etkisi teorik görüşleri destekler niteliktedir. Yapılan araştırmalar şema ile bağlanma arasındaki ilişkileri açıkça belirtmektedir (Yaka, 2011; Çeri, 2009). Bununla birlikte bilişsel yapıların psikolojik belirtiler ile bağlanma boyutları arasındaki ilişkide aracılık ettikleri görülmektedir (Dağ ve Gülüm, 2013). Yapılan bazı araştırmalar depresyon gibi psikolojik belirti düzeyleri yükselen bireylerin, ilişki içerisinde oldukları bireylerle ilişkilerinden elde ettikleri doyumun düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Kurdek (1998) bireylerin depresif semptomları yükseldikçe eşlerin evlilik doyumlarında daha fazla düşüş olduğunu ifade etmişlerdir. Kastro (1998) depresif semptomların evlilik uyumunu olumsuz olarak etkilediğini bulmuştur. Bireylerin romantik ilişki kalitesinin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma düzeyleri ile arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemalarından zedelenmiş otonominin aracılık etmesi bilişsel açıdan bireyin değerlendirilmesi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Yani bireyin bilişsel yapılarındaki değişimlerin veya olumsuz özelliklerin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma durumlarıyla ilişkili olabileceği ve bu değişim veya olumsuz özelliklerin ise bireylerin romantik ilişki kalitesini negatif yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

AİNSWORTH, Marry S. ve BOWLBY, John, (1991), “*An Ethological Approach to Personality Development*”, American Psychologist, XLVI, 4: 333-341.

ALDERFER, Clayton P, (1969), “*An Empirical Test of A New Theory of Human Needs*”, Organizational Behavior and Human Performance, IV, 2: 142-175.

ARNETT, Jeffrey Jensen, (1994), “*Are College Students Adults? Their Conceptions of the Transition to Adulthood.*” Journal of Adult Development, I, 4: 213-224.

ARNETT, Jeffrey Jensen, (1998), “*Learning to Stand Alone: The Contemporary American Transition to Adulthood in Cultural and Historical Context*”, Human Development, XLI, 5-6: 295-315.

ARNETT, Jeffrey Jensen, (2000), “*Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties*”, American Psychologist, LV, 5: 469-480.

ARNETT, Jeffrey Jensen, (2004), *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*, New York: Oxford University Press.

ARON, A., ARON, E. ve SMOLLAN, D. (1992), “*Inclusion of Other in the Self Scale and the Structure of Interpersonal Closeness*”, Journal of Personality and Social Psychology, LXIII, 4: 596-612.

ATAK, Hasan ve Çok, Figen, (2010), “*Emerging Adulthood: A New Period in Human Life*”, Child’s and Youth’s Mental Health Magazine, XVII, 1: 39-50.

ATAK, Hasan, (2011), “*Gradual Transition to Adulthood: Is Emerging Adulthood the Only Main Road?*”, Elementary Education Online, X, 1: 51-67.

AXİNN, William G. ve THORNTON, Arland, (1993), “*Mothers, Children, and Cohabitation: The Intergenerational Effects of Attitudes and Behavior*”, American Sociological Review, LVIII,2: 233-246.

BAUMEİSTER, Roy F ve LEARY, Mark R (1995), “*The Need to Belong: Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation*”, Psychological Bulletin, CXVII, 3: 497-529.

BECK, Judith. S. (2001), *Bilişsel Terapi: Temel İlkeler ve Ötesi* (Çeviren: N. Hisli Şahin). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, No 22.

BERSCHEID, Ellen ve REİS, Harry. T. (1998). *Attraction and Close Relationships. The Handbook of Social Psychology* (Ed. D. T. Gilbert, S. T. Fiske ve G. Lindzey), New York: Oxford University Press, 193-281.

BERSCHEID, Ellen, SNYDER, Mark ve OMOTO, Allen. M. (1989), “*The Relationship Closeness Inventory: Assessing the Closeness of Interpersonal Relationships*”, Journal of Personality and Social Psychology, LVII, 5: 792-807.

BURGER, Jerry M, (2006). *Kişilik* (Çeviren: İ. D. Erguvan). Birinci Baskı. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

BURLESON, B. R. (2005), “*A Different Voice on Different Cultures: Illusion and Reality in the Study of Sex Differences in Personal Relationships*”, *Personal Relationships*, IV: 229-241.

ÇERİ, Özge, (2009), *Analysis of Basic Cognitive Schemas and Attachment Styles in Women Receiving a Diagnosis of Vaginismus and Their Partners*. Master Thesis. Ankara University, Institute of Social Sciences, Ankara.

CLARK, Margaret S ve REİS, Harry T, (1988), “*Interpersonal Processes in Close Relationships*”, *Annual Review of Psychology*, XXXIX: 609-672.

COLLİNS, Andrew ve VAN DULMEN, Manfred, (2006), *Friendships and romance in emerging adulthood: Assessing distinctiveness in close relationships. Emerging Adults in America: Coming of Age in the 21st century* (Ed. I J. J. Arnett - J. L. Tanner), Washington, DC; American Psychological Association, 219-234.

CONNOLLY, Jennifer ve GOLDBERG, Adele, (1999), *Romantic Relationships in Adolescence: The Role Of Friends and Pers in Their Emergence and Development. The Development of Romantic Relationships in Adolescence* (Ed. W. Furman, B. Brown, - C. Feiring) New York: Cambridge University Press, 266-290.

CONNOLLY, Jennifer. A. ve JOHNSON, Anne. M, (1996), “*Adolescents’ Romantic Relationships and the Structure and Quality of Their Close İnterpersonal Ties*”, *Personal Relationships*, III, 2: 185-195.

DAĞ, İhsan ve GÜLÜM, Volkan, (2013), “*The Mediator Role of Cognitive Features in the Relationship Between Adult Attachment Patterns and Psychopathology Symptoms: Cognitive Flexibility*”, *Turkish Journal of Psychiatry*, XXIV, 4: 240-247.

DECİ, Edward. L. ve VANSTEENKİSTE, Maarten, (2004), “*Self-Determination Theory and Basic Need Satisfaction: Understanding Human Development in Positive Psychology*”, *Ricerche di Psicologia*, I, 27: 23-40.

DUMİTRESCU, Daciana ve RUSU, Alina S. (2012), “*Relationship Between Early Maladaptive Schemas, Couple Satisfaction and İndividual Mate Value: An Evolutionary Psychological Approach*”, *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, XII, 1: 63-76.

ELDER, Glen. H., Jr. (1985). *Life Course Dynamics*. New York: Cornell Universty Press.

ERYILMAZ, Ali ve ERCAN, Leyla, (2010), “*İnitaiing Romantic Intimacy at Emerging Adulthood: Is it Intimacy or Isolation?*”, *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, IV,34: 119-128.

ERYILMAZ, Ali ve Ercan, Leyla, (2011), “*Starting Romantic Intimacy In Emerging Adulthood and Perceived Control*”, *GU, Gazi Education Faculty Journal*, XXXI, 2: 359-380.

ERYILMAZ, Ali ve ATAĞ, Hasan, (2011), “*Investigation of Starting Romantic Intimacy in Emerging Adulthood in Terms of Self-Esteem, Sex and Sexual Roles*”, *Educational Sciences: Theory & Practice*. XI, 2: 595-600.

EŞİCİ, Hasan, (2014), *Investigation of the Romantic Relationships Quality in terms of Early Maladaptive Schemas, Attachment, Psychological Needs. Doctoral Dissertation*. Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara.

FEIRING, Candice, (1996), “*Concepts of Romance in 15-Year-Old Adolescents*”, *Journal of Research on Adolescence*, VI, 2: 181–200.

FINCHAM Frank. D. ve Cui Ming, (2011). “*Emerging Adulthood and Romantic Relationships: An Introduction*”, *Romantic Relationships in Emerging Adulthood* (Ed. F. D. Fincham ve M. Cui). New York: Cambridge University Press, 3-15.

FLETCHER, Garth J.O., SIMPSON, Jeffrey A. ve THOMAS, Geoff, (2000), “*The Measurement of Perceived Relationship Quality Components: A Confirmatory Factor Analytic Approach*”, *Personality and Social Psychology Bulletin*, XXVI, 3: 340-354.

FRAENKEL, Jack R., NORMAN, E. Wallen ve HYUN, Helen H., (2012), *How to Design and Evaluate Research in Education*. Boston: McGraw-Hill.

FRALEY, R. Chris, WALLER, Niels G. ve BRENNAN, Kelly A. (2000), “*An Item-Response Theory Analysis of Self-Report Measures of Adult Attachment*”, *Personality and Social Psychology Journal*, LXXVIII, 2: 350-365.

GALL, Meredith Damien, BORG, Walter R. ve GALL, Joyce P. (1996), *Educational Research: An Introduction*. (6th ed.). New York: Longman Publishers.

GALLIHER, R.C., WELSH, D.P., ROSTOSKY, S.S. ve KAWAGUCHI, M.C. (1998). *Power in adolescent romantic relationships and its association with well-being. In Paul Florsheim (Chair), Adolescent Romantic Relations: Interpersonal Processes in Developmental Perspective. Symposium presented at the biennial meeting of the Society for Research on Adolescence*, San Diego, CA.

Glasser, William (1965), *Reality Therapy: A New Approches to Psychiatry*. New York: Harper And Row.

Glasser, William (2003), *Seçim Teorisi* (Çev. Muge İzmirli). İstanbul: Hayat Yayınları.

GRIFFITHS, K. ve BURLESON, B. R. (1995). *Gender and Communication Values in Friendships: A Comparison of Gender-Related Similarities and Differences in Same-sex and Cross-sex Friendships. Paper presented at the Annual Meeting of Central States Communication Association*. Indianapolis, In, April 1995.

HARTUP, Willard W. (1993), “*Adolescents and Their Friends.*” *Close Friendships in Adolescence* (Ed. B. Laursen), San Francisco: Jossey- Bass, 3-22.

HAZAN, Cindy ve SHAVER, Phillip (1987), “*Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process*”, *Journal of Personality and Social Psychology*, LII, 3: 511–524.

İLHAN, Tahsin ve ÖZDEMİR, Yalçın, (2012), “*The Predictive Role of Age, Gender, and Attachment Styles on Identity Status among Emerging Adults*”, *Dicle University Ziya Gokalp Education Faculty Journal*, XIX: 227-241.

KAPÇI Emine Gül ve HAMAMCI, Zeynep, (2010), *“The Relationship between Family Function and Psychological Symptoms: Early Maladaptive Schemas’ Intermediary Role”*, Clinic Psychiatry, XIII: 127-136.

KARNEY, Benjamin R. ve BRADBURY, Thomas N. (1995), *“The Longitudinal Course of Marital Quality and Stability: A Review of Theory, Methods, and Research”* Psychological Bulletin, CXVIII, 1: 3-34.

KASTRO, Rosita Morlevi, (1998). *Marital adjustment and depression: A study on the quality of marital relationship and symptom formation in spouses*, (Master Thesis). Istanbul University Institute of Social Sciences, Istanbul.

KLIN, Rex B., (2011), *Principles and practice of structural equation modeling* (3th ed.), New York: Guilford Press.

KONUŐU, Hacer Bolat, AKKOYUNLU, Serkan ve TÜRKCAPAR, M. Hakan (2013), *“Early Maladaptive Schemas in Depressed Women and its Relationship with Depression”* Journal of Cognitive-Behavioral Psychotherapy and Research, II, 2: 98-105.

KURDEK, Lawrence A. (1998), *“The Nature and Predictors of the Trajectory of Change in Marital Quality Over the First 4 Years of Marriage for First-Married Husbands and Wives”* Journal of Family Psychology, XII, 4: 494-510.

LE, Benjamin ve AGNEW, Christopher R, (2001), *“Need Fulfillment and Emotional Experience in Interdependent Romantic Relationships”*, Journal of Social and Personal Relationships , XVII, 3: 423-440.

LEMPERS, Jacques. D, ve CLARK-LEMPERS, Dania S. (1993), *“A Functional Comparison of Same-Sex and Opposite-Sex Friendships During Adolescence”*, Journal of Adolescent Research, IIX, 1: 89-108.

LINDER, Jennifer Ruh, (2002), *Parent and peer predictors of physical aggression, verbal aggression, and conflict management in romantic relationships in late adolescence and young adulthood: A prospective developmental study*. Doctoral dissertation, University of Minnesota, Minneapolis.

LINDER, Jennifer Ruh., CRICK, Nicki. R. ve COLLINS, W. Andrew, (2002), *“Relational aggression and victimization in young adults’ romantic relationships: Associations with perceptions of parent, peer, and romantic relationship quality”* Social Development, XI, 1: 69-86.

MISHLER, J.A. ve CHERRY, S. (1999). *Correlating Glasser’s Choice Theory to the Behavioral Requirements of IDEA 97. Rural Special Education for the New Millennium. Conference Proceedings of the American Council on Rural Special Education* (ACRES). 19th, Albuquerque, New Mexico, March 25-27, 1999.

PARMAKSIZ, H. Rukiye, (2008), *The Participation To The Cultural Activities In Emerging Adulthood*. Master Thesis. Ankara University, Institute of Social Sciences, Ankara.

RİSO, Lawrence. P., FROMAN, Shoshana. E., RAOUF, Mona, GABLE, Phillip., MADDUX, Rachel. E., TURİNİ-SANTORELLİ, Nöelle., PENNA, Suzanne, BLANDI-

NO, Jamie A., JACOBS, Carli H., ve CHERRY, Meliss, (2006) “The Long-Term Stability of Early Maladaptive Schemas” *Cognitive Therapy and Research*, XXX, 4: 515–529.

ROSCOE, Bruce, DIANA, Mark S. ve BROOKS, Richard H., (1987), “*Early, Middle and Late Adolescents’ Views on Dating and Factors Influencing Partner Selection*” *Adolescence*, XXII, 85: 59-68.

RYAN, Richard M. ve POWELSON, Cynthia L., (1991), “*Autonomy and Relatedness as Fundamental to Motivation and Education*”, *The Journal of Experimental Education*, LX, 1: 49-66.

SCHUMACKER, Randall E. ve LOMAX, Richard. G., (2010), *A Beginners Guide to Structural Equation Modeling*. New York: Routledge.

SEIFFGE-KRENKE, I. ve LANG, J., (2002). *Forming and maintaining romantic relations from early adolescence to young adulthood: Evidence of a developmental sequence: In S. Shulman & I. Seiffge-Krenke (co-chairs), Antecedents of the Quality and Stability of Adolescent Romantic Relationships. Symposium at the conference of the Society for Research on Adolescence*, New Orleans, LA.

SELÇUK, Emre, GÜNAYDIN, Gül, SÜMER, Nebi ve UYSAL Ahmet, (2005). *A New Scale Developed to Measure Adult Attachment Dimensions: Experiences in Close Relationships – Revised (ECR-R) Psychometric Evaluation in a Turkish Sample*. *Türk Psikoloji Yazıları*, VIII, 16: 1-11.

SHAVER, Phillip R., HAZAN, Cindy ve BRADSHAW, Donna, (1988), “*Love as Attachment: The Integration of Three Behavioral Systems*”, *The Psychology of Love* (Ed. R. J. Sternberg - M. Barnes), New Haven, CT: Yale University Press, 68-99.

SHULMAN, Shmuel ve KİPNİS, Offer, (2001), “*Adolescent Romantic Relationships: A Look from the Future*” *Journal of Adolescence*, XXIV, 3: 337-351.

SHULMAN, Shmuel, LEVY-SHİFF, Rachel, Kedem, Peri ve Alon, Eitan, (1997), “*Intimate Relationships Among Adolescent Romantic Partners and Same-Sex Friends: Individual and Systemic Perspectives*”. *Romantic Relationships in Adolescence: Developmental Perspectives*, (Ed. S. Shulman - W. A. Collins) San Francisco, CA: Jossey-Bass, 37–51.

SOYGÜT, Gonca, KARAOSMANOĞLU, Alp ve ÇAKIR, Zehra, (2009), “*Assessment of Early Maladaptive Schemas: A Psychometric Study of the Turkish Young Schema Questionnaire-Short Form-3*”, *Turkish Psychiatry Journal*, XX, 1: 75-84.

STACKERT, Richelle A. ve BURSİK, Krisanne, (2003), “*Why am I unsatisfied? adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs and young adult romantic relationship satisfaction*”. *Personality and Individual Differences*, XXXIV, 8: 1419-1429.

SÜMER, Nebi, (2000), “*Structural Equality Patterns: Basic concepts and sample practices*”, *Türk Psikoloji Yazıları*, III, 6: 74-79.

YAKA, Ali İhsan, (2011), *Attachment, early maladaptive schemas, self regulation and psychological symptoms*. Master Thesis, Ankara University Institute of Social Sciences, Ankara.

YOUNG, Jeffrey E., (1990), *Cognitive Therapy For Personality Disorders: A Schema -Focused Approach*. Sarasota, FL: Professional Resource Press.

YOUNG, Jeffrey, E., KLOSKO, Janet. S., WEİSHAAR, Marjorie. E., (2009), *Schema Therapy*. (Çev: T. V. Soylu). Istanbul: Litera Publishing.

YOUNİSS, James, SMOLLAR, Jacqueline, (1989), “*Adolescents’ interpersonal relationships in social context*”, Peer Relationships in Child Development, (Ed. Berndt TJ - Ladd GW) New York: Wiley, 300-316.

ZİMMER-GEMBECK, Melanie. J. (2002), “*The development of romantic relationships and adaptations in the system of peer relationships*”, Journal of Adolescent Health, XXXI, 6: 216-225.

Extended Abstract

Although adolescent starts earlier in respect to past generations, adulthood starts later nowadays (Arnett, 2000, 2004). Emerging adulthood expresses the transition period between adolescent and adulthood as a developmental period and consists the age range of 18-25 (Arnett, 1994; 1998). This period has been put forward as a private and significant developmental period differently from the earliest periods of the adulthood (Fincham & Cui, 2011). Arnett states that (2000, 2004) the identity crises continues in this period: there are instabilities: ego is focused and the feelings lived between the earliest years of adulthood and adolescent period. In this age, not only do many people feel themselves as an adolescent but they also don't see themselves as an adult. Fincham and Cui (2011) use the concept of emerging adulthood so as to define the time from the latest of mid-teens to the middle of mid-twenties and to guide for establishing a framework of some searches. The studies have done in the past have shown that the concept of emerging adulthood attracts also Turkish Scientists' attention (Atak & Cok, 2010; Atak, 2011; Eryilmaz & Atak, 2011; Eryilmaz & Ercan, 2010, 2011; Ilhan & Ozdemir, 2012; Parmaksiz, 2008). Presenting the adults' qualifications and specifying the cultural differences in Turkey have been considered as highly significant.

According to Fincham and Cui (2011), one of the most significant developmental tasks of emerging adulthood is to begin a romantic relationship and maintain it. The existential affiliations which are significant and continuous like mother-child relationships, friendships, romantic relationships begin to develop from infancy and continue lifelong (Collins & van Dulmen, 2006; Elder, 1985). In romantic relationships, satisfaction and intimacy are crucial for the developments and marriages of emerging adults to establish stability. Fincham and Cui (2011) consider romantic relationships significant due to three reasons. First, to begin and maintain romantic relationships in emerging adulthood are development tasks. Second, the development of a romantic relationship is significant for well-being and behavioral regulation. Last, the structure of romantic relationships is a good predictor for their future relationships and marital relationships in adulthood. According to developmental approach, Karney and Bradbury (1995) have stated that some risk factors and divorce for marriage problems may be identified based upon pre-marital relationships. Attitudes and behaviors related with romantic relationships are able to help to predict individuals' attitudes and behaviors in marriage (Axinn & Thornton, 1993).

To study the romantic relationship quality beside the other proportions of the concept of romantic relationship has been recommended by the researchers (Collins & van Dulmen, 2006; Arnett, 2000; 2004). Having a romantic partner may have emotional achievements, such as fellowship, intimacy, support, friendship and social status, and cognitive achievements like learning something about opposite sex (Feiring, 1996). Connolly and Goldberg (1999) have identified four stages in adolescent's romantic relationships. These are infatuation, romantic relationships having physical intimacy, romantic relationships having emotional intimacy and dependent romantic relationships. Dependent romantic relationships are relationships in which long-term emotional intimacy and cooperation are lived at the ends of adolescent.

It has been observed that the studies devoted to the effect of early maladaptive sche-

mas upon marriage relationships or romantic relationships are limited. However, it has been known that schemas are affected from the problems faced in relationships during when they are formed or appeared. Therefore, the purpose of this study is to make a survey of the effects of university students' autonomy schema area in emerging adulthood period that is damaged by early maladaptive schemas, attachment styles with psychological need satisfactions over romantic relationship quality.

METHOD

Research Pattern

This study is a causal-comparative study in which the effects of university students' autonomy schema area in emerging adulthood period that is damaged by early maladaptive schemas, attachment styles with psychological need satisfactions over romantic relationship quality, are researched.

Participants

An appropriate sampling method was used for determination of the study group. University students having romantic relationship for at least three months were included in the research. The study group consist of 461 of university students totally on the brink of 327 females and 134 males. Ages of students participating in to research change between 18 and 25.

Data Collection Tools

Experience Inventory in Close Relationships-Revised

Experience Inventory in Close Relationship-Revised developed by Fraley, Waller and Brennan (2000) is a type of 7-point Likert scale measuring 18 of anxiety and 18 of avoidance proportions and consisting of 36 of articles.

Young Schema Questionnaire-Short Form 3

The short form developed by Jeffrey Young based upon Schema Therapy (1990, 2009) was adjusted to Turkish culture by Soygut et al. (2009). It has 14 factor structure in the first level and 5 main factor structure.

Psychological Needs Questionnaire

Psychological Needs Questionnaire was developed by Esici (2014) based upon William Glasser's Choice Theory. Five-point likert type scale consists of 25 articles.

Romantic Relationship Quality Questionnaire

Romantic Relationship Quality Questionnaire developed by Esici (2014) was advanced based upon sub-dimensions of relationship satisfaction, dependence, confidence, intimacy, passion and love that take part in Fletcher, Simpson and Thomas's (2000) romantic relationship quality questionnaire. Five points Likert scale was reduced to 25 of articles and a 6-factor structure was obtained.

FINDINGS

The results of structural equation model in which romantic relationship quality, at-

tachment, psychological needs within the scope of choice theory and predictive powers of autonomy schema area damaged by early maladaptive schemas are researched, has been given in this section.

Hypothesis: Model for The Explanation of Romantic Relationship Quality with Attachment, Psychological Needs and Impaired Autonomy Schema Area

Relationships between sub scales forming dimensions that are being statistically meaningful refer to the fact that relationships between variables may be discussed with a hypothesis model. Aforementioned hypothesis model was presented in Figure 1.

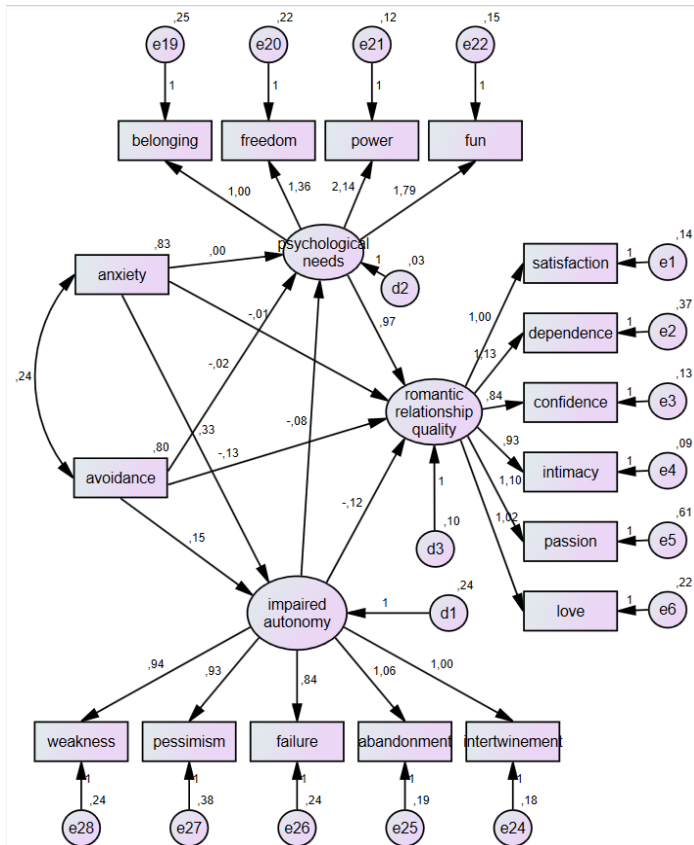

Figure 1: Hypothesis Model: Nonstandardized Coefficients

Conformity coefficients of the hypothesis model given in Figure 1 was found in acceptable level ($\chi^2=395.96$; $p=.00$; Normed $\chi^2(\chi^2/sd) = 3.57$; GFI= .91; AGFI=.87 CFI = .90 and RMSEA= .07).

Total Relationships

Total path relationship coefficient between avoidant attachment and romantic relationship quality is $-.15$ ($\beta = -.33$); the one between anxiety attachment and romantic relationship quality is $-.05$ ($\beta = -.11$); the one between impaired autonomy and romantic relationship quality is $-.20$ ($\beta = -.29$) and the one between psychological needs and romantic relationship quality is $.97$ ($\beta = .42$). It is understood that psychological needs are the most effective over romantic relationship quality in respect to other predictors in comparison with the standardized total relationships (β coefficients). Moreover, it is seen that avoidant attachment, impaired autonomy and anxiety attachment are respectively predictors of romantic relationship quality.

Attachment is related with romantic relationship quality directly and through impaired autonomy schema area and psychological needs indirectly. Impaired autonomy schema area is related with romantic relationship quality directly and through psychological needs indirectly. Psychological needs are related with romantic relationship quality directly.